

طراحی و اعتبار سنجی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان شناختی (صفحات ۲۵۵ تا ۲۷۶)

فضل الله جعفری^۱ * زهرا زین الدینی میمند^۲ * میترا کامیابی^۳ * علیرضا منظری توکلی^۴

پنذیرش: ۱۴۰۲/۰۹/۱۳

دریافت: ۱۴۰۲/۰۷/۳۰

چکیده

پژوهش حاضر با هدف طراحی و اعتبار سنجی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان شناختی در خانواده فرهنگیان کرمان انجام شد. طرح پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، همبستگی است. روش این تحقیق به صورت کمی و کیفی از نوع روش آمیخته با راهبرد اکتشافی بوده است. در بخش کیفی روش دلفی و در بخش کمی توصیفی - همبستگی بوده است. جامعه مورد بررسی در قسمت کیفی اساتید دانشگاه و صاحب نظران کشوری و مشاوران بود. نمونه آماری بخش کیفی پس از اشباع نظری ۳۰ نفر و در بخش کمی ۳۸۴ نفر بوده اند که با روش نمونه گیری هدفمند در بخش کیفی و خوشه‌ای چندمرحله‌ای در بخش کمی انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات در مرحله کیفی مصاحبه نیمه ساختاریافته و در مرحله کمی پرسشنامه سرمایه فرهنگی بوردیو (۱۹۹۰) و سرمایه روان شناختی لوتانز (۲۰۰۷) استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل عامل اکتشافی، تحلیل عامل تأییدی و مدل سازی معادلات ساختاری و از نرم افزارهای Amos نسخه ۲۴ و SPSS نسخه ۲۴ استفاده شد. نتایج حاصل از برازش مدل مفهومی تحقیق نشان داد الگوی ترسیم شده از برازش قابل قبول برخوردار است. در بخش کمی سرمایه فرهنگی، سرمایه روان شناختی به ترتیب تأثیر مثبت و معنی داری بر خانواده متعالی به میزان ۰/۴۴ و ۰/۴۸ داشتند و اثر کل سرمایه فرهنگی و سرمایه روان شناختی بر خانواده متعالی ۰/۲۹ بوده است ($p = 0/05$). طراحی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان شناختی، می‌تواند راهنمای جامع جهت محققان این حوزه باشد.

واژگان کلیدی: اعتبار سنجی، خانواده متعالی، سرمایه فرهنگی، سرمایه روان شناختی.

۱. دانشجوی دکترای روانشناسی تربیتی، گروه روانشناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران؛

Jafari.m@gmail.com

۲. دانشیار، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران (نویسنده مسئول)

zeyaddini@gmail.com

۳. استادیار، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران؛

۴. استادیار، گروه علوم تربیتی و روانشناسی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران؛

طراحی و اعتبار سنجی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی

۱- بیان مسئله

خانواده پایه اصلی در جامعه و کانون اصلی رشد و تعالی انسان است. همچنین، اولین مرکز بروز و ظهور هر نوع آسیب بر فرد و جامعه، خانواده است (Koranian, Arefi & Amiri, 2021). خانواده مرجع حل و فصل استرس‌های فردی و استرس‌های جامعه است. هنگامی که کانون گرم خانواده دربرگیرنده محیط سالم و سازنده و روابط گرم و تعامل بین فردی صمیمی باشد، می‌تواند موجبات رشد و پیشرفت اعضای جامعه شود (Wu, Parker., 2021). McWey & Ledermann). خانواده منبع رشد و شکوفایی استعدادهای اعضای خود است و کیفیت ارتباط زوجین در رشد خانواده از اهمیت بالایی برخوردار است (Zoghi, 2022). Fatholahzadeh & Solgi). خانواده به‌عنوان جوهره‌ای زنده در حال تغییر است که با استفاده از اعضایش و در جریان دائمی، تعاملی و طرح‌دار با یکدیگر یک کل را سازمان‌دهی می‌کند. الگوی زندگی روشی است که افراد در طول زندگی انتخاب کرده‌اند و زیربنای آن در خانواده پی‌ریزی می‌شود. این روش از فرهنگ، نژاد، مذهب، وضعیت اقتصادی، اجتماعی و باورهاست (Goudarzi & Rezaie, 2022).

توجه به خانواده در ایران مهم و اساسی است، چرا که اولاً در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران آمده است که خانواده واحد بنیادین جامعه است و توافق عقیدتی و آرمانی در تشکیل خانواده که زمینه‌ساز اصلی حرکت تکاملی و رشد یابنده انسان است، اصل اساسی بوده و فراهم کردن امکانات جهت نیل به این مقصود از وظایف حکومت اسلامی است. ثانیاً توجه به خانواده در ایران، به دلیل برخورداری از غنای فرهنگی و ارزشی، فلسفه وجود، هستی‌شناسی و... از اهمیت بسزایی برخوردار است (Zaghian & Zareei, 2021). بر اساس سند چشم‌انداز بیست‌ساله نظام جمهوری اسلامی ایران که سال ۱۴۰۴ خورشیدی (۲۰۲۵ میلادی) افق چشم‌انداز است، یکی از وظایف مهم فرا روی سیاست‌گذاری و خط‌مشی‌گذاری فرهنگی، برخورداری جامعه ایرانی از نهاد متعالی خانواده در ابعاد مختلف فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، حقوقی و علمی است تا مسیر توسعه درون‌زا را بیماید. این ارتقای فرهنگی خانواده، نیازمند سیاست‌گذاری‌های فرهنگی و برنامه‌ریزی در قلمرو فرهنگ هست (Salehi, 2007). Amiri). از آنجایی که خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است، همه قوانین و مقررات و برنامه‌ریزی‌های مربوطه باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست

آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی و تشکیل خانواده متعالی باشد (Koranian, Arefi & Amiri, 2021).

منظور از خانواده متعالی، خانواده‌ای که در عین این که آرامش و تعادل در آن وجود دارد، افراد آن به میزان قابل ملاحظه پیشرفت همه‌جانبه داشته باشد و میزان تأثیر توافق همسران در کارهای مهم زندگی و روابط زناشویی، پیوستگی آن‌ها به خانواده، رضایتمندی از زندگی مشترک و در نهایت ابراز عواطف و احساسات آن‌ها به یکدیگر و اعضای خانواده بر تحکیم خانواده‌ها چقدر است (Jo'rayevna, 2022). خانواده در فرهنگ اسلامی و اساساً هر جامعه‌ای اهمیت بسیار زیادی دارد. خانواده محل تربیت و رشد انسان‌هاست، چه والدین و چه فرزندان. خانواده مرجع حل و فصل استرس‌های فردی و استرس‌های جامعه است. هنگامی که کانون گرم خانواده دربرگیرنده محیط سالم و سازنده و روابط گرم و تعامل بین فردی صمیمی باشد، می‌تواند موجبات رشد و پیشرفت اعضای جامعه شود. یکی از علت‌های مهم این که خانواده‌ها کمتر از آنچه انتظار می‌رود، باعث رشد و تعالی انسان‌ها در زمینه مادی و معنوی می‌شوند، نگاه غلطی است که در فکر و فرهنگ ما نسبت به خانواده و روابط خانوادگی رسوخ یافته و تغییر آن‌ها ضروری است. (Zoghi, Fatholahzadeh & Solgi, 2022).

سرمايه فرهنگي شامل گرايشات و عادات ديرپايي است که طی فرایند جامعه‌پذیری حاصل می‌شود و هدف‌های فرهنگی ارزشمندی را به دنبال دارد (Mokhtari, Ahmadi & Hojjatinia, 2016). افراد بر اساس منابعی که در اختیار دارند، وارد یک مناسکی کنش می‌شوند و یک پویایی کنش متقابل را به وجود می‌آورند و از این طریق از میزانی از سرمايه فرهنگي برخوردار می‌شوند (Richards, 2022). همچنین سرمايه فرهنگي، به تمرکز و انباشت انواع مختلف کالاهاى ملموس فرهنگي و نیز قدرت و توانایی در اختیار گرفتن این کالاها و همچنین استعداد و ظرفیت فرد در شناخت و کاربرد این وسایل گفته می‌شود و مردم برای دارنده آن احترام و منزلت خاصی قائل می‌شوند (Saei, Tashvigh & Rezaee, 2015). توسعه سرمايه فرهنگي خانواده سبب بروز موفقیت‌های آموزشی، ارتقاء سطوح آموزشی و دستیابی به تحصیلات تکمیلی، دسترسی به حرفه و ارتقای شغلی می‌گردد. در بعد اجتماعی با تکیه بر توسعه سرمايه فرهنگي خانواده می‌توان با کاهش جرم و بزه، افزایش سلامت افراد، افزایش سلامت روانی و رفتاری و تولید نظم

طراحی و اعتبار سنجی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی.....

و رفاه و افزایش سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی دست پیدا کرد (Barnard, 2022). یکی دیگر از متغیرهای تأثیرگذار در روابط زوجین و استحکام خانواده، سرمایه روان‌شناختی است. سرمایه روان‌شناختی غالباً به عنوان «وضعیت مثبت روانی فرد» تعریف می‌شود که دارای چهار مؤلفه ادراکی- شناختی یعنی خودکارآمدی، امیدواری، انعطاف‌پذیری و خوش‌بینی را می‌باشد (Huang, 2020). زوجین با سرمایه‌های روانی غنی، قابلیت برخورد با مشکلات را در خود می‌بینند و در شرایط سخت سازنده عمل می‌کنند، همچنین آن‌ها اتفاقات مثبت رخ داده در زندگی را به عوامل دایمی و شخصی ربط می‌دهند و اهدافی واقعی، چالش‌برانگیز، قابل دسترس و قابل پیش‌بینی را برای خود مشخص می‌سازند و با تلاش، رغبت و استعدادی که از خود نشان می‌دهند، در جهت رسیدن به آن‌ها تلاش می‌کنند (Hoseiny, Mahmoodi & Maredpour, 2019). تقویت سرمایه روان‌شناختی و ارتقاء روزافزون آن، می‌تواند تحمل سختی‌ها و نامایمات زندگی فردی، به‌ویژه زناشویی را برای افراد میسر نموده، آنان را در حرکت به سوی رابطه‌ای موفق و همراه با رضایت، یاری رساند (Zeng, Li & Yang 2022).

توسعه سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی به‌عنوان نیروی محرک در تجدید و تعالی حیات فرهنگی و روان‌شناختی خانواده در تمامی حوزه‌های اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی مؤثر بوده و با تکیه بر آن می‌توان به مزیت مادی و معنوی خانواده‌ها و نهایتاً جامعه رسید (Wirawan, Jufri & Saman, 2020). یافته‌های افشار کهن و همکاران (۱۴۰۰) و مفرد نژاد و منادی (۱۳۹۹) نشان داد که سرمایه فرهنگی پیش‌بینی کننده خانواده متعالی است. همچنین یافته‌های فرهادی و غلامنظری (۱۴۰۰) و عجم و داوری (۱۳۹۷) نشان داد که سرمایه روان‌شناختی پیش‌بینی کننده خانواده متعالی است.

نقش و جایگاه خانواده متعالی به‌عنوان عامل رشد و بالندگی همه اعضای آن بر کسی پوشیده نیست. از آن‌جا که خانواده متعالی یک مفهوم جدید است. اهمیت خانواده به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای تأثیرگذار بر ارتقاء سطوح فرهنگی جامعه ایرانی و سرمایه فرهنگی به‌عنوان مزیت بالقوه‌ای برای توسعه و ارتقاء سطوح اندیشه و فرهنگ، به‌عنوان دو عامل مهم تأثیرگذار در توسعه پایدار فرهنگی شناخته شده‌اند. با توجه به این- که جامعه سالم در گرو وجود خانواده سالم است و خانواده سالم، انسان‌های سالم تربیت می‌کند. از سویی دیگر، آسیب بر خانواده پیامدهای فردی، خانوادگی، اجتماعی و معنوی

دارد. پرداختن به الگویی از خانواده متعالی در این پژوهش ضروری است. در پژوهش حاضر سعی بر دست‌یابی به الگویی کاربردی برای شناسایی مؤلفه‌های خانواده متعالی است. با این همه در زمینه بررسی طراحی و اعتبار سنجی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و سرمایه روان‌شناختی خلأ پژوهشی وجود دارد و این اثر گامی در راستای تقویت این حوزه مطالعاتی است؛ بنابراین، هدف این پژوهش طراحی و اعتبار سنجی الگویی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی در خانواده فرهنگیان کرمان بود.

۲. ادبیات پژوهش

فاتحی زاده و احمدی (۱۳۹۷) نشان دادند با بهبود سطح ارتباطی زوجین از یک‌سو رضایت‌مندی زناشویی افزایش می‌یابد و از سوی دیگر، زوجینی که احساس رضایت‌مندی و آرامش از زندگی بیشتری دارند، احتمالاً از خانواده متعالی و سالم‌تری برخوردارند. حسینی و همکاران (۱۳۹۸) نشان دادند که تقسیم مسئولیت، تعهد، اعتماد متقابل و سرمایه‌گذاری عاطفی در میان زوجین دریافتند که کیفیت موجب افزایش شادکامی زناشویی و در انتها خانواده متعالی می‌گردد. سلیمی، مرزآبادی، امیری و تقوی (۱۴۰۰) نشان داد که زوج‌هایی که به آسانی افکار و احساسات خود را با یکدیگر در میان می‌گذارند و به پذیرش و درک احساسات یکدیگر قادر هستند. روابط رضایت‌مندانانه تر و رضایت زناشویی و به پذیرش و درک احساسات یکدیگر قادر هستند، روابط رضایت‌مندانانه تر و رضایت زناشویی و جنسی بیشتری دارند. موسوی زاده (۱۴۰۰) در پژوهشی دریافتند عملکرد انطباقی خانواده شامل ارتباط خوب میان اعضای خانواده و سطوح پایین تعارض خانوادگی است. شیخ‌الاسلامی و همکاران (۱۴۰۱) زوجینی که از سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی بیش‌تری برخوردارند، عواطف مثبت بیش‌تری نیز تجربه می‌کنند و با افزایش روابط زناشویی، رضایت از زندگی زنان افزایش و عواطف منفی آن‌ها کاهش می‌یابد. مورتیمر (۲۰۱۸) نشان داد که خانواده متعالی از موفقیت‌های شغلی، توسط آموزش و تجربیات آموزشی خانواده در افراد تعیین می‌شوند. افرادی که سرمایه فرهنگی بالاتری دارند، در جامعه نیز موفقیت بیشتری کسب می‌کنند. گیدنز (۲۰۱۹) نشان داد در جوامع امروزی اجتماعی شدن بیش از همه در خانواده رخ می‌دهد و

طراحی و اعتبار سنجی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی.....

به‌صورت سلسله پی‌درپی، رشد و تکامل انسان‌ها را به یکدیگر مربوط می‌سازد. خانواده نوعی میل به جاودانه کردن موجودیت اجتماعی انسان به همراه تمامی قدرت‌ها و امتیازات وابسته به آن است که ریشه در راهبردهای بازتولید دارد. ویلدهاگن (۲۰۲۱) نشان داد عامل افراد خانواده با محیط‌های اجتماعی، می‌تواند عاملی برای ارتقا سرمایه فرهنگی در خانواده و در محیط اجتماعی آنان باشد.

۳- روش پژوهش

طرح پژوهش از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، همبستگی است. روش این تحقیق به‌صورت کمی و کیفی از نوع روش آمیخته با راهبرد اکتشافی بوده است. جامعه آماری این پژوهش از دو گروه تشکیل شده است: گروه اول خبرگان هستند. گروه دوم خانواده فرهنگیان شهر کرمان می‌باشند در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ که تعداد آن‌ها ۸۸۵۰ نفر می‌باشد.

برای گره اول (خبرگان) پس از اشباع نظری به تعداد ۳۰ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری گزینشی غیر تصادفی انتخاب شد و ملاک انتخاب آن‌ها بدین شرح بوده است: ۱- در دسترس بودن ۲- دارای مدرک دکتری در رشته‌های علوم تربیتی با گرایش‌های مدیریت آموزشی و برنامه‌ریزی درسی یا فوق‌لیسانس با پنج سال سابقه تدریس دانشگاهی. برای گروه دوم، کلیه خانواده فرهنگیان شهر کرمان در سال تحصیلی ۹۷-۹۸ به تعداد ۸۸۵۰ نفر بوده است.

حجم نمونه دوم ۳۸۴ نفر در نظر گرفته شد. روش نمونه‌گیری در این تحقیق به‌صورت خوشه‌ای چندمرحله‌ای بوده است؛ به این صورت که ابتدا دو ناحیه آموزش و پرورش کرمان انتخاب و سپس، از هر ناحیه ۶۵ خانواده انتخاب و پرسشنامه در بین خانواده فرهنگیان توزیع و در نهایت ۳۸۴ پرسشنامه جمع‌آوری شد؛ بنابراین مبنای انتخاب خانواده بوده است.

پرسشنامه سرمایه فرهنگی: پرسشنامه سرمایه فرهنگی توسط بوردیو در سال ۱۹۹۰ ساخته شد. این پرسشنامه ۲۲ سوال داشته و هدف آن سنجش ارزش‌ها و نمودهای فرهنگی و هنری در سه شاخص: ۱- تجسم یافته یا سرمایه بدنی و فردی (مهارت ذهنی، مهارت در بیان مطالب درسی)، ۲- عینی (مصرف کالاهای فرهنگی، تملک کالاهای فرهنگی، علاقه‌مندی به هنر) ۳- نهادی (مدارک تحصیلی) می‌باشد. این پرسشنامه شامل

انباشت ارزش‌ها و نموده‌های فرهنگی و هنری ارزشمند، صلاحیت‌های تحصیلی و آموزش رسمی و تمایلات و عادات دیرینی است که در فرایند «جامعه‌پذیری» و فرهنگ پذیری حاصل می‌شود. میزان ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ $0/78$ به دست آمد و روایی آن نیز مورد تأیید قرار گرفت (افشار کهن و همکاران، ۱۳۹۹). در این پژوهش نیز میزان ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ $0/75$ به دست آمد.

پرسشنامه سرمایه روان‌شناختی: پرسشنامه استاندارد سرمایه روان‌شناختی دارای ۲۴ سوال بوده که توسط لوتانز و همکارانش در سال ۲۰۰۷ طراحی و ساخته شده و بر اساس طیف لیکرت (از خیلی مخالفم تا خیلی موافقم) نمره‌گذاری شده است و دارای ۴ مؤلفه‌ای (خودکارآمدی، امیدواری، تاب‌آوری و خوش‌بینی) و هر مؤلفه دارای ۶ سوال می‌باشد. میزان ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ $0/90$ به دست آمد و روایی آن نیز مورد تأیید قرار گرفت (قدیمی و یونسی، ۱۳۹۵). در این پژوهش نیز، میزان ضریب پایایی با روش آلفای کرونباخ $0/87$ به دست آمد.

در این تحقیق، ابزار جمع‌آوری داده‌ها در بخش کیفی مصاحبه نیمه ساختاریافته بود. ابزار جمع‌آوری اطلاعات در قسمت کمی از پرسشنامه محقق ساخته خانواده متعالی، پرسشنامه سرمایه فرهنگی بوردیو (۱۹۹۰) و سرمایه روان‌شناختی لوتانز (۲۰۰۷) است. تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل عامل اکتشافی، تحلیل عامل تأییدی و مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. تحلیل داده از نرم‌افزار Amos نسخه ۲۴ و SPSS نسخه ۲۴ انجام شد.

۴. تحلیل تجربی

در بخش کیفی جهت سنجش عوامل مؤثر بر خانواده متعالی از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است که سؤالات مربوط به هر مؤلفه در جدول ۱ گزارش شده است. روایی صوری و محتوایی این پرسشنامه بر اساس نظر ۳۰ نفر از خبرگان مورد تأیید قرار گرفت و مقدار آن $0/87$ به دست آمد؛ و ضریب پایایی کل پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ $0/744$ به دست آمد و ضریب پایایی هر یک از عوامل هم به روش آلفای کرونباخ در جدول ۱ ذکر شده است.

طراحی و اعتبار سنجی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی

جدول ۱- ابعاد پرسشنامه عوامل مؤثر بر خانواده متعالی

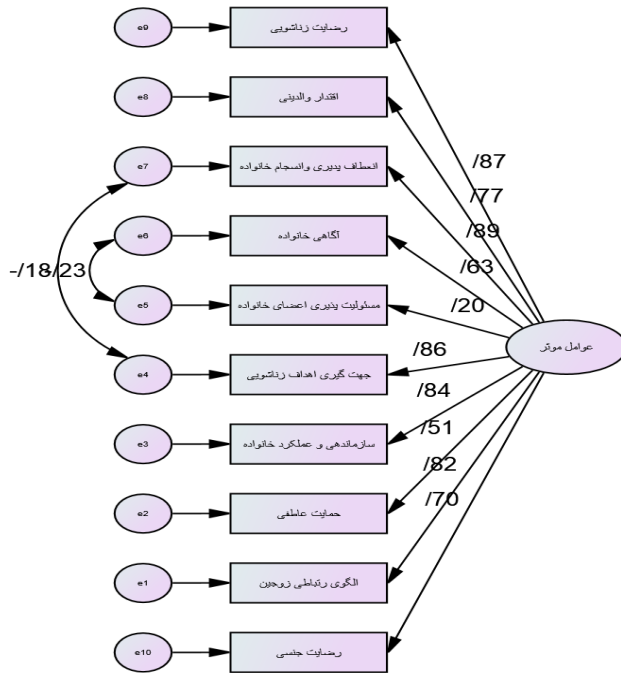
ابعاد	سؤالات	ضریب پایایی
رضایت زناشویی	۱ تا ۹	۰/۷۹
اقتدار والدینی	۱۰ تا ۲۴	۰/۷۶
انعطاف‌پذیری و انسجام	۲۵ تا ۳۰	۰/۸۰
آگاهی خانواده	۳۱ تا ۳۸	۰/۸۶
مسئولیت‌پذیری	۳۹ تا ۴۷	۰/۶۴
جهت‌گیری اهداف زناشویی	۴۸ تا ۵۵	۰/۶۲
سازمان‌دهی و عملکرد	۵۶ تا ۶۰	۰/۶۹
حمایت عاطفی	۶۱ تا ۶۷	۰/۶۴
الگوی ارتباطی زوجین	۶۸ تا ۷۴	۰/۶۸
رضایت جنسی	۷۴ تا ۷۹	۰/۶۸

روایی سازه‌ای پرسشنامه عوامل مؤثر با روش تحلیل عاملی تأییدی (CFI) با استفاده از نرم‌افزار Amos نسخه ۲۴ مورد آزمون قرار گرفت و با توجه به آماره‌های به‌دست آمده در جدول ۲ و نمودار ۱ نتایج الگوی تحلیل عاملی تأییدی، برازشی منطقی و قابل قبول به دست آمد. توجه به شاخص‌های $IFI=0/871$ ، $GFI=0/851$ ، $RMSEA=0/167$ و $CFI=0/871$ ، $NFI=0/861$ ، $TLI=0/824$ که الگوی اندازه‌گیری متغیر مکنون عوامل مؤثر در ابعاد مختلف از برازندگی و روایی سازه‌ای خوبی برخوردار است. به‌طوری در بارهای عاملی مؤلفه‌های رضایت زناشویی، اقتدار والدینی، انعطاف‌پذیری و انسجام، آگاهی خانواده، مسئولیت‌پذیری، جهت‌گیری اهداف زناشویی، سازمان‌دهی و عملکرد، حمایت عاطفی، الگوی ارتباطی زوجین، رضایت جنسی به ترتیب $0/87$ ، $0/89$ ، $0/77$ ، $0/89$ ، $0/63$ ، $0/20$ ، $0/86$ ، $0/84$ ، $0/51$ ، $0/82$ و $0/70$ می‌باشد؛ بنابراین بارهای عاملی اکثر عوامل بالاتر از $0/30$ می‌باشد که نشان‌دهنده قابل قبول بودن بارهای عاملی مؤلفه‌های عوامل مؤثر می‌باشد.

جدول ۲- بارهای عاملی پرسشنامه عوامل مؤثر بر خانواده متعالی

معنی داری	بارهای عاملی	شاخص‌های اندازه‌گیری (متغیرهای مشاهده شده)	عامل‌های نهفته (متغیرهای مکنون)
۰/۰۰۱	-۰/۸۷	رضایت زناشویی	عوامل مؤثر
۰/۰۰۱	۰/۷۷	اقتدار والدینی	
۰/۰۰۱	۰/۸۹	انعطاف‌پذیری انسجام	
۰/۰۰۱	۰/۶۳	آگاهی خانواده	
۰/۰۰۱	۰/۲۰	مسئولیت‌پذیری	
۰/۰۰۱	۰/۸۶	جهت‌گیری اهداف زناشویی	
۰/۰۰۱	۰/۸۴	سازمان‌دهی و عملکرد خانواده	
۰/۰۰۱	۰/۵۱	حمایت عاطفی	
۰/۰۰۱	۰/۸۲	الگوی ارتباطی زوجین	
۰/۰۰۱	۰/۷۰	رضایت جنسی	

طراحی و اعتبار سنجی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان شناختی

شکل ۱- بارهای عاملی مؤلفه‌های عوامل مؤثر

از ۳۸۴ پاسخگوی مورد بررسی در این پژوهش برحسب جنسیت ۵۲/۰۸ درصد (۲۰۰ نفر) زن و ۴۷/۹۲ درصد (۱۸۴ نفر) مرد بوده‌اند. بر حسب سن ۲۲/۵ درصد (۸۷ نفر) ۳۵ سال و کمتر و ۷۷/۵ درصد (۲۹۷ نفر) ۳۵ سال به بالا سن داشته‌اند. برحسب مقطع تحصیلی ۵ درصد دیپلم (۱۹ نفر)، ۸٫۵ درصد فوق دیپلم (۳۳ نفر) ۴۸٫۵ درصد لیسانس (۱۸۶ نفر)، ۲۵ درصد (۹۶ نفر) فوق لیسانس و ۱۳ درصد (۵۰ نفر) دکتری بوده‌اند. آماره‌های توصیفی متغیرهای تحقیق در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳- شاخص های توصیفی متغیرهای سرمایه فرهنگی و سرمایه روان شناسختی با خانواده متعالی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	ک	بیشترین
اقتدار والدینی	۳/۹۴	۰/۶۷۹	۱	۵
رضایت زناشویی	۳/۹۱	۰/۸۷۵	۱	۵
آگاهی خانواده	۳/۸۲	۰/۶۶۰	۱	۵
انعطاف پذیری و انسجام	۴/۰۳	۰/۶۳۹	۲	۵
جهت گیری اهداف زناشویی	۳/۶۷	۱/۰۶۸	۱	۵
مسئولیت پذیری اعضای خانواده	۳۵/۳	۰/۹۶	۱	۵
الگوی ارتباطی زوجین	۳/۸۶	۰/۸۲۸	۲	۵
حمایت عاطفی	۳/۸۷	۰/۴۸۵	۲	۵
سازمان دهی و عملکرد خانواده	۴/۰۱	۰/۸۱۳	۱	۵
رضایت جنسی	۳/۷۹	۰/۷۲۵	۲	۵
سرمایه روان شناسختی	۳/۵۶۴	۰/۵۶۴	۲	۵
سرمایه فرهنگی	۳/۷۶	۰/۵۲۶	۲	۵

بر اساس جدول شماره ۴، با توجه به p مقدار محاسبه شده در آزمون ضرایب مدل رگرسیون H_1 (سرمایه فرهنگی)، در سطح $0/05$ رد می شود، با توجه به مقدار آماره t که برای سرمایه روان شناسختی برابر $7/380$ معنی داری $0/000$ است و با توجه به مقدار β برای سرمایه فرهنگی که برابر $0/358$ است که میزان تغییر خانواده متعالی را به ازای یک انحراف معیار تغییر در سرمایه روان شناسختی را نشان می دهد، پس سرمایه روان شناسختی بهترین پیش بینی کننده خانواده متعالی است.

جدول ۴- ضرایب مدل رگرسیون رابطه بین سرمایه فرهنگی و سرمایه روان شناسختی

متغیر	برآورد B	خطای معیار	برآورد استاندارد β	مقدار t	sig
ثابت	۱/۳۳۹	۰/۱۹۹	-	۶/۷۳۲	۰/۰۰۰
سرمایه فرهنگی	۰/۲۸۸	۰/۰۵۳	۰/۲۶۳	۵/۴۱۱	۰/۰۰۰
سرمایه روان شناسختی	۰/۳۶۶	۰/۰۵۰	۰/۳۵۸	۷/۳۸۰	۰/۰۰۰

با خانواده متعالی

طراحی و اعتبار سنجی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی

نتایج حاصل از تحلیل رگرسیون نشان داد بین سرمایه فرهنگی و سرمایه روان‌شناختی با خانواده متعالی رابطه خطی معنی‌داری وجود دارد، به طوری که سرمایه فرهنگی و سرمایه روان‌شناختی به صورت هم‌زمان ۰/۲۹۰ واریانس خانواده متعالی را تبیین می‌کنند و سرمایه فرهنگی و سرمایه روان‌شناختی پیش‌بینی کننده خانواده متعالی می‌باشند.

به منظور ارزیابی الگوی پیشنهادی که در تحقیق تدوین شده، از الگویابی معادلات ساختاری^۱ (SEM) استفاده شده است. تعیین کفایت برازش الگوی پیشنهادی با استفاده از چندین شاخص برازندگی شامل مقدار کای دو^۲، شاخص هنجار شده مجذور کای دو^۳ (نسبت مجذور کای بر درجات آزادی)، شاخص نیکویی برازش (GFI)^۴، شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته^۵ (AGFI)، شاخص برازندگی هنجار شده^۶ (NFI)، شاخص برازندگی تطبیقی^۷ (CFI)، شاخص برازندگی افزایشی^۸ (IFI)، شاخص توکر-لویس^۹ (TLI) و جذر میانگین مجذورات خطای تقریب^{۱۰} (RMSEA) انجام گرفت.

برازش الگوی اولیه بر اساس شاخص‌های برازندگی مورد استفاده در این مطالعه در ردیف اول (مدل تدوین شده) جدول ۳ گزارش شده است؛ که نشان می‌دهد مقادیر بعضی از شاخص‌های برازندگی الگوی اولیه حاکی از آن بود که الگوی پیشنهادی به اصلاحات و بهبود نیاز دارد، برای این منظور در مرحله بعد با توجه به شاخص‌های اصلاحی^{۱۱} (MI)

- 1- Structural Equation Modeling
- 2- Chi-square
- 3- Normed X2 index
- 4- Goodness-of-fit index
- 5- Adjusted goodness-of-fit index
- 6- Normed fit index
- 7- Comparative fit index
- 8- Incremental fit index
- 9- Tucker-Lewis index
- 10- Root-mean-square error of approximation

در خروجی Amos مسیرهای کوواریانس پیشنهادی شکل ۲، به مدل اضافه گردید. پس از اعمال این تغییرات، نتایج شاخص‌های برازندگی آن در ردیف الگوی دوم جدول ۸ آورده شده است.

جدول ۵- شاخص‌های برازندگی برای الگوهای تدوین‌شده و الگوی نهایی عوامل مؤثر بر

خانواده متعالی

شاخص‌های برازندگی الگو	X2	Df	X2/Df	NPAR	GFI	IFI	TLI	CFI	RMSEA
مدل تدوین شده	۷۱۷/۸۷۲	۱۱۶	۶/۱۸۹	۳۷	۰/۷۸۸	۰/۳۵۸	۰/۲۳۱	۰/۳۴۴	۰/۱۱۴
مدل اصلاحی (نهایی)	۶۵۶/۱۳۸	۱۱۲	۵/۸۵۸	۴۱	۰/۸۰۷	۰/۴۲۲	۰/۲۸۰	۰/۴۰۷	۰/۱۱
مدل استقلال	۱۰۵۳/۴۳	۱۳۶	۷/۷۴۸	۱۷	۰/۶۸۹	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۱۳

همان‌گونه که مندرجات جدول ۵ نشان می‌دهد الگوی اول از برازش خوبی برخوردار نمی‌باشد (چون شاخص‌های برازش یعنی GFI و IFI و CFI، TLI از ۰/۹۰ کمتر است) در مراحل بعد با اضافه کردن مسیرهای شاخص‌های اصلاحی (MI) پیشنهادی، الگو بهبود یافته و شاخص‌های برازندگی الگوی نهایی مورد قبول می‌باشد (چون شاخص‌های برازش یعنی GFI و IFI و CFI، TLI نزدیک ۰/۹۰ و بالاتر است). برای شاخص برازندگی X2/Df مقادیر کوچک‌تر از ۵ مناسب و هرچقدر به صفر نزدیک‌تر باشد حاکی از برازش خوب الگو می‌باشد. برای شاخص GFI و IFI و CFI، TLI مقدار نزدیک به ۰/۹۰ و بالاتر به عنوان برازش نیکویی قابل قبول تلقی می‌شود که نشان‌دهنده خوب بودن مدل می‌باشد. در ارتباط با شاخص RMSEA مقادیر نزدیک به ۰/۰۵ یا کمتر نشان‌دهنده برازش خوب الگو و مقدار ۰/۰۸ یا کمتر بیانگر خطای منطقی تقریب است؛ مقدار بالاتر از ۰/۱۰ نشان از الزام رد کردن الگو می‌باشد؛ بنابراین با توجه به مقادیر شاخص‌های برازش الگوی نهایی (الگوی تدوین‌شده) و مرز مقادیر قابل قبول که در بالا ذکر شد، می‌توان گفت که مدل ارائه‌شده در این تحقیق مورد قبول می‌باشد.

طراحی و اعتبار سنجی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی.....

ضرایب رگرسیونی مدل نشان می‌دهد که متغیرهای ذکر شده به خوبی عوامل مؤثر بر خانواده متعالی را تبیین می‌کند.

با استفاده از شاخص‌های کلی برازش می‌توان به این پرسش پاسخ داد که صرف‌نظر از مقادیر خاص گزارش شده برای پارامترها، آیا به‌طور کلی، مدل تدوین شده، توسط داده‌های تجربی گردآوری شده حمایت می‌شود یا خیر؟ در صورتی که پاسخ مثبت باشد، مدل قابل قبول است. برای تفسیر مقادیر موجود در جدول فوق باید گفت:

وجود کای اسکوتر غیر معنادار (CMIN) برابر با ۶۵۶/۱۳۸ و سطح معناداری ($P = ۰/۰۰۱$) نتیجه‌ای مطلوب را به نمایش می‌گذارد، اما در این میان نقش درجه آزادی (Df) نیز از اهمیت برخوردار است. علاوه بر این با توجه به این که درجه آزادی (Df) مدل برازش شده (برابر با ۱۱۲) از صفر دور و به درجه آزادی مدل استقلال (برابر با ۱۳۶) نزدیک می‌شود باید تلقی مطلوبی از مدل داشت.

تعداد پارامترهای آزاد برای مدل تدوین شده (NPAR) که مقدار آن ۴۱ است، نشان می‌دهد در تدوین مدل به راحتی به هزینه کردن درجات آزادی پرداخته نشده است و این وضعیت قابل قبول است.

در مورد شاخص‌های نسبی نیز باید گفت در این جدول مقدار کای اسکوتر نسبی (CMIN/DF) ۵/۸۵۸ است که از وضعیتی قابل قبول برای مدل حکایت دارد. همچنین مقدار ۰/۱۱ شاخص ریشه دوم میانگین مربعات باقیمانده (RMSEA) برای مدل عاملی تدوین شده حاکی از قابل قبول بودن مدل است.

در جدول فوق شاخص برازش توکر- لوئیس (TLI) برابر با ۰/۲۸۰ و شاخص برازش تطبیقی (CFI) برابر با ۰/۴۰۷ است و از آنجایی که مقادیر آن‌ها نزدیک ۰/۹۰ است، لذا بر اساس این شاخص‌ها، مدل تدوین شده قابل قبول تلقی می‌گردد.

در جدول فوق مقدار ۴ شاخص نیکویی برازش (GFI)، برابر با ۰/۸۰۷ و مقدار شاخص برازش افزایشی (IFI) برابر با ۰/۴۲۲ می‌باشد که هر دو مقادیری قابل قبول را نشان می‌دهند. مقادیر شاخص‌های کلی برازش که در جدول فوق آمده، نشان می‌دهد مدل اندازه‌گیری این پژوهش کاملاً از وضعیت قابل قبولی برخوردار است.

الگوی ساختاری مسیرها و ضرایب استاندارد آن‌ها در الگوی نهایی در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶- الگوی ساختاری مسیرها و ضرایب استاندارد آن‌ها در الگوی نهایی

P	R2	B	مسیر
۰/۰۰۱	۰/۶۰	-۰/۸۷	خانواده متعالی ← رضایت زناشویی
۰/۰۰۱	۰/۷۳	۰/۸۶	خانواده متعالی ← اقتدار والدینی
۰/۰۰۱	۰/۸۶	۰/۹۳	خانواده متعالی ← انعطاف‌پذیری و انسجام در خانواده
۰/۰۰۱	۰/۶۵	۰/۸۱	خانواده متعالی ← آگاهی والدین
۰/۰۰۱	۰/۰۱	۰/۱۰	خانواده متعالی ← مسئولیت‌پذیری اعضای خانواده
۰/۰۰۱	۰/۷۹	۰/۸۹	خانواده متعالی ← جهت‌گیری اهداف زناشویی
۰/۰۰۱	۰/۷۲	۰/۸۵	خانواده متعالی ← سازمان‌دهی و عملکرد خانواده
۰/۰۰۱	۰/۵۶	۰/۷۵	خانواده متعالی ← حمایت عاطفی
۰/۰۰۱	۰/۷۲	۰/۸۵	خانواده متعالی ← الگوی ارتباطی زوجین
۰/۰۰۱	۰/۵۶	۰/۷۵	خانواده متعالی ← رضایت جنسی
۰/۰۰۱	-	۰/۷۸	خانواده متعالی ↔ سرمایه فرهنگی
۰/۰۰۱	۰/۶۴	۰/۸۰	سرمایه فرهنگی ← تجسم یافته
۰/۰۰۱	۰/۴۷	۰/۶۹	سرمایه فرهنگی ← عینی
۰/۰۰۱	۰/۷۵	۰/۸۷	سرمایه فرهنگی ← نهادی
۰/۰۰۱	-	۰/۶۳	خانواده متعالی ↔ سرمایه روان‌شناختی
۰/۰۰۱	۰/۷۷	۰/۸۸	سرمایه روان‌شناختی ← خودکارآمدی
۰/۰۰۱	۰/۸۲	۰/۹۱	سرمایه روان‌شناختی ← امیدواری
۰/۰۰۱	۰/۷۰	۰/۸۴	سرمایه روان‌شناختی ← تاب‌آوری
۰/۰۰۱	۰/۶۰	۰/۷۸	سرمایه روان‌شناختی ← خوش‌خوش خلقی
۰/۰۰۱	-	۰/۴۷	سرمایه فرهنگی ← سرمایه روان‌شناختی

طراحی و اعتبار سنجی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی

نتایج حاصل از مدل نشان می‌دهد که ضریب رگرسیون تأثیرپذیری عوامل مؤثر از رضایت زناشویی، اقتدار والدینی، انعطاف‌پذیری و انسجام خانواده، آگاهی والدین، مسئولیت‌پذیری اعضای خانواده، جهت‌گیری اهداف زناشویی، سازمان‌دهی و عملکرد خانواده، حمایت عاطفی، الگوی ارتباطی زوجین و رضایت جنسی به ترتیب برابر با $0/87$ ، $0/86$ ، $0/93$ ، $0/81$ ، $0/10$ ، $0/89$ ، $0/85$ ، $0/75$ ، $0/85$ و $0/75$ است و چون سطح معنی‌داری کوچک‌تر از $0/05$ ($\alpha=0/05$) است در نتیجه می‌توان گفت که رضایت زناشویی، اقتدار والدینی، انعطاف‌پذیری و انسجام خانواده، آگاهی والدین، مسئولیت‌پذیری اعضای خانواده، جهت‌گیری اهداف زناشویی، سازمان‌دهی و عملکرد خانواده، حمایت عاطفی، الگوی ارتباطی زوجین و رضایت جنسی متغیرهای آشکار بیرونی تشکیل‌دهنده متغیر مکنون بیرونی خانواده متعالی هستند.

ضریب رگرسیون تأثیرپذیری خانواده متعالی از سرمایه فرهنگی $0/78$ و ابعاد آن تجسم‌یافته، عینی و نهادی به ترتیب برابر با $0/80$ ، $0/69$ و $0/87$ است و چون سطح معنی‌داری کوچک‌تر از $0/05$ ($\alpha=0/05$) است در نتیجه می‌توان گفت که سرمایه فرهنگی $0/78$ و ابعاد آن تجسم‌یافته، عینی و نهادی متغیرهای آشکار بیرونی تشکیل‌دهنده متغیر مکنون بیرونی خانواده متعالی هستند.

با توجه به نتایج مدل ضریب رگرسیون سرمایه روان‌شناختی بر خانواده متعالی برابر با $0/63$ و ابعاد آن خودکارآمدی، امیدواری، تاب‌آوری خوش‌خلقی به ترتیب برابر با $0/88$ ، $0/99$ و $0/84$ است؛ و چون P مقدار (معنی‌داری) برابر $0/001$ و کوچک‌تر از سطح معنی‌داری $0/05$ ($\alpha=0/05$) است در نتیجه می‌توان گفت که عوامل مؤثر بر خانواده متعالی وجود دارد. با توجه به مثبت بودن ضریب رگرسیون می‌توان گفت با افزایش سرمایه روان‌شناختی خانواده متعالی مستحکم‌تر می‌شود.

5. نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف طراحی و اعتبار سنجی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی در خانواده فرهنگیان انجام شد. بر اساس نتایج حاصل از این تحقیق یافته اول نشان داد سرمایه فرهنگی پیش‌بینی‌کننده خانواده متعالی است. نتایج این یافته با یافته‌های افشار کهن و همکاران (۱۴۰۰) و مفرد نژاد و منادی (۱۳۹۹) همسو بود. در تبیین این

یافته می‌توان گفت که افرادی که سرمایه فرهنگی بالاتری دارند، موفقیت بیشتری کسب می‌کنند. در جوامع امروزی اجتماعی شدن بیش از همه در خانواده رخ می‌دهد و به‌صورت سلسله پی در پی، رشد و تکامل انسان‌ها را به یکدیگر مربوط می‌سازد. خانواده نوعی میل به اندازه کردن موجودیت اجتماعی انسان به همراه تمامی قدرت‌ها و امتیازات وابسته به آن است که ریشه در راهبردهای باز تولید دارد. خانواده متعالی با رشد اجتماعی اعضای خود می‌تواند در جهت تکامل خود قدم بردارد (Smith, Spaaij & McDonald, 2019).

سرمایه فرهنگی آن چیزی است که می‌تواند در رفتار تبلور یابد و میزانی از انرژی عاطفی در روابط زناشویی تولید نماید. حال این که هر کس در روابط زناشویی چه میزان سرمایه فرهنگی به‌عنوان یک منبع مهم در اختیار داشته باشد، می‌تواند سطحی از انرژی تولیدشده به نوبه خود رضایت و یا عدم رضایت زناشویی را به بار می‌آورد و در شکل‌گیری خانواده متعالی و رشد یافته نقش دارد (Mokhtari, Ahmadi & Hojjatinia, 2016).

تعامل افراد خانواده با محیط‌های اجتماعی، می‌تواند عاملی برای ارتقا سرمایه فرهنگی در خانواده و در محیط اجتماعی آنان باشد. دموکراسی بی‌شک یکی از متداول‌ترین مفاهیم عصری است که ما در آن زندگی می‌کنیم. تقارنی میان دموکراتیزه کردن زندگی شخصی و امکانات دموکراتیک نظم سیاسی، وجود دارد. شرط دموکراسی در حوزه خانواده، ممنوعیت استفاده از روش‌های اقتدارگرایانه در روابط خانوادگی است. دموکراتیزه کردن زندگی خانوادگی فرایندی است. دموکراسی در خانواده با مؤلفه‌های اعتقاد به برابری زن و مرد در تصمیم‌گیری، مدارا نسبت به اعضای خانواده و اعتقاد به گفتگو و تفاهم تعریف می‌شود (An & Western, 2019).

مصرف فرهنگی صنایع فرهنگی متناسب با نیاز خانواده‌ها، خود، به تولید کالاها و خدمات فرهنگی کمک کرده، می‌تواند باعث افزایش مصرف فرهنگی و در نتیجه انباشتگی جو فرهنگی و تولید سرمایه‌های فرهنگی و بالطبع ارتقا سرمایه فرهنگی در خانواده و جامعه شوند؛ تولید و مصرف فرهنگی خانواده‌ها، می‌تواند به انباشتگی جو فرهنگی در خانواده کمک نموده و در نتیجه ارتقا سرمایه فرهنگی خانواده را فراهم سازد. خانواده در اکولوژی فرهنگی خاص که برگرفته از فرهنگ جاری آن ملت است، زندگی می‌کند. در این جو فرهنگی، وجود امکانات و منابع فرهنگی، یکی از

طراحی و اعتبار سنجی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی

جایگاه‌هایی است که می‌تواند اطلاعات فرهنگی اجتماعی خانواده را تأمین نماید؛ امکانات فرهنگی ذخایر فرهنگی هستند که می‌توانند به صورت سرمایه‌های ملموس میراث فرهنگی، آثار فرهنگی عینیت یافته، تولیدات نهاده شده، موزه، کتاب‌خانه، تئاتر یا غیرملموس، سرمایه‌های تجسم یافته، نگرش و عقاید، باورها، ارزش‌ها برای تولید سرمایه فرهنگی در هویت‌بخشی افراد به کار روند. با افزایش میزان دسترسی به امکانات فرهنگی، می‌توان افراد را در معرض بارش اطلاعات فرهنگی قرارداد که در ارتقاء سرمایه فرهنگی خانواده مؤثر هست (افشار کهن و همکاران، ۱۴۰۰).

دیگر یافته این تحقیق نشان داد که سرمایه روان‌شناختی پیش‌بینی کننده خانواده متعالی است. نتایج این یافته با یافته‌های فرهادی و غلامنظری (۱۴۰۰) و عجم و داوری (۱۳۹۷) همسو بود.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که با رشد و افزایش مؤلفه‌ها و ابعاد سرمایه روان‌شناختی، خانواده متعالی نیز تحقق می‌یابد. وقتی که باور فرد به توانایی‌هایش برای دستیابی به موفقیت بالا باشد، در دنبال کردن اهداف پشتکار بالایی داشته باشد، اسناد مثبت درباره خود ایجاد کرده باشد و تاب‌آوری خود را در برابر مشکلات تقویت کرده باشد؛ در امور خانواده متعالی موفقیت بیشتری به دست می‌آورد و از خانواده متعالی بالایی هم برخوردار خواهد بود (Asbari, Prasetya, Santoso, & Purwanto, 2021). سرمایه روان‌شناختی، جنبه‌های مثبت زندگی آدمی را در برمی‌گیرد. وقتی که فردی به‌عنوان فراگیر سرمایه روان‌شناختی بالایی باشد درک او از خودش بالا خواهد بود، برای رسیدن به موقعیت معین هدف از پیش تعیین شده خواهد داشت و در برابر مشکلات خانوادگی پایدار خواهد بود و همین ویژگی‌ها باعث تقویت خانواده متعالی خواهد شد (فرهادی و غلامنظری، ۱۴۰۰).

سرمایه‌های روانی موجب می‌شود زوجین با مشکلات و استرس‌های زندگی زناشویی خود مقابله سازنده‌ای داشته باشد و کمتر در معرض آشفتگی‌های روانی و هیجانی، ارتباطی با همسر خود قرار می‌گیرد، لذا این زوجها در شرایط سخت و استرس‌زا تغییرات کارآمد و مقتضی در ابعاد مختلف در خود، زندگی و اهداف ایجاد می‌نمایند و کمتر دچار فشار روانی و تنش درونی می‌شوند، در نتیجه به دنبال کاهش استرس ادراک شده و مدیریت مناسب چالش‌های پیش‌رو، از سطح صمیمیت بالایی می‌توانند برخوردار باشند، چرا که

گذر از استرس‌های زندگی به کمک زوجها برای هم دیگر نوعی احساس حمایت‌شدگی از طرف همسر را در پی خواهد داشت که صمیمیت زوجها را افزایش می‌دهد و موجب رشد افراد در خانواده می‌شود (Dirzyte & Patapas, 2022).

از جمله محدودیت‌های پژوهش حاضر عدم همکاری خانواده‌ها در پاسخگویی به پرسشنامه‌ها با توجه به نیاز پژوهش با حجم نمونه ۳۸۴ بود. از محدودیت دیگر عدم بررسی سایر متغیر مؤثر و مرتبط با خانواده متعالی و مشکلات در دسترسی به نمونه واقعی از کل جامعه خانواده‌ها مواجه بود. بر اساس نتایج به‌دست آمده پژوهش پیشنهاد می‌شود که متصدیان آموزش خانواده در همه ارگان‌های کشوری و لشگری جهت بالا بردن سطح سرمایه فرهنگی و روان‌شناختی خانواده‌ها شرایط لازم را جهت ارتقاء و توان‌بخشی خانواده‌ها از طریق جلسات آموزش خانواده فراهم نمایند تا مهارت‌های لازم را کسب کنند. متصدیان امور خانواده در قسمت‌های کشوری و لشگری، مؤلفه‌ها و ابعاد مؤثر بر خانواده متعالی را تبیین و آموزش دهند تا با آگاهی و شناخت به ارتقای هر چه بیشتر خود بپردازند. پیشنهاد می‌شود که تدابیر آموزشی و مدیریتی اتخاذ شود؛ که زمینه رشد سرمایه فرهنگی و ابعاد آن در جامعه فراهم شود تا با رشد سرمایه فرهنگی کل جامعه زمینه رشد و تعالی خانواده متعالی فراهم شود؛ و همچنین رشد سرمایه روان‌شناختی و ابعاد آن زمینه شکوفا شدن همه استعداد‌های خانواده فراهم آید؛ و هر چه خانواده متعالی‌تر شود جامعه نیز از رشد و تعالی بهتری برخوردار می‌شود؛ و با ارتقاء خانواده متعالی با بالا رفتن سرمایه روان‌شناختی و فرهنگی جامعه ایرانی اسلامی بسیاری از نابهنجاری‌های درون‌خانه کاهش یابد در نتیجه امنیت جامعه به سمت پایداری پیش می‌رود. بسیاری از مشکلات حوزه قضایی و انتظامی کاهش می‌یابد. پیشنهاد می‌شود که پژوهش‌های انجام شود که دیگر ابعاد و مؤلفه‌های اثرگذار بر خانواده متعالی مورد تحقیق قرار گیرد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های بعدی سایر متغیرهای مرتبط با خانواده متعالی مورد بررسی قرار گیرد. همچنین با استفاده از دیگر ابزارها معتبر و نمونه‌های مختلف به‌دقت و تعمیم‌دهی نتایج افزود.

تقدیر و تشکر

این مقاله استخراج‌شده از رساله دکتری نویسنده اول در دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان است. بدین‌وسیله از تمامی استادان، مشاوران و مسئولین محترم دانشگاه آزاد اسلامی کرمان و دانشگاه شهید باهنر کرمان و خانواده فرهنگیان صمیمانه قدردانی می‌شود.

References

- Afshar Kohan, J., Balali, I., & Sadri, A. (2021). Investigating the Mechanism of the Effects of Cultural and Economic Capital of Couples on Family Stability. *Journal Of Social Sciences*, 18(1), 58-29.
- Ajam, A. A., davari, S. (2018). The Relationship between Psychological Capital and Academic Welfare of Students of Nursing Faculty of Gonabad University of Medical Sciences. *Iranian Nursing Scientific Association*, 4 (4), 53-58.
- An, W., & Western, B. (2019). Social capital in the creation of cultural capital: Family structure, neighborhood cohesion, and extracurricular participation. *Social science research*, 81, 192-208.
- Asbari, M., Prasetya, A. B., Santoso, P. B., & Purwanto, A. (2021). From creativity to innovation: The role of female employees' psychological capital. *International Journal of Social and Management Studies*, 2(2), 66-77.
- Barnard, M. (2022). Cultural capital in non-white majority schools: a critical exploration of cultural ethos and pedagogy. *Critical Studies in Education*, 63(3), 387-402.
- Dirzyte, A., & Patapas, A. (2022). Positive Organizational Practices, Life Satisfaction, and Psychological Capital in the Public and Private Sectors. *Sustainability*, 14 (2), 488-497.
- Farhadi, S., & GHolam Nazari, H. (2021). The prediction of the psychological burden of Corona-virus on women in the family during the quarantine: The role of problem-solving styles and psychological capital. *Journal of Applied Family Therapy*, 2(1), 46-64.
- Ghadimi Nouran, M., & Younesi, J. (2016). Construction and Validation the Psychological Capital Scale and its relation to Psychological Well-being. *Quarterly of Educational Measurement*, 7(25), 159-186.
- Goudarzi, M., & Rezaie, S. (2022). The effectiveness of Iranian Islamic lifestyle on cohesion, marital satisfaction and family mental health Staff of Kermanshah University of Medical Sciences in the Corona crisis. *Islamic-Iranian Family Studies Journal*, 1(2), 56-71.
- Hoseiny, M., Mahmoodi, A., & Maredpour, A. (2019). Survey Relationship of Psychological Capital with Marital Intimacy of Married Students the Mediating Role of Social Welfare. *Armaghane-danesh*, 24(3), 388-400.
- Huang, S. S., Yu, Z., Shao, Y., Yu, M., & Li, Z. (2020). Relative effects of human capital, social capital and psychological capital on hotel employees' job performance. *International journal of contemporary*

hospitality management.

- Jo'rayevna, K. M. (2022). A Healthy Child is the Key to a Happy Family. *Miasto Przyszłości*, 24, 374-376.
- Koranian, F., Arefi, M., & Amiri, H. (2021). A comparison of the effectiveness of Bowenian family therapy and acceptance and commitment based therapy on differentiation of mothers with one child. *Islamic- Iranian Family Studies Journal*, 1 (4), 31-44.
- Mofradnejad, N., & Monadi, M. (2020). The relationship of psychological capital and cultural capital with domestic violence in married women.
- Mokhtari, M., Ahmadi, S., & Hojjatinia, M. (2016). Investigating Marital Satisfaction of Women and its Relationship with Couples' Cultural Capital. *Journal of Family Research*, 12(4), 555-574.
- Richards, B. N. (2022). Help-seeking behaviors as cultural capital: Cultural guides and the transition from high school to college among low-income first generation students. *Social Problems*, 69(1), 241-260.
- Rezaei, M., Hoveida, R., & Samavatian, H. (2015). Concept of psychological empowerment and its relationship with psychological capital among teachers. *New Educational Approaches*, 10(1), 67-82.
- Saei, A., Tashvigh, F., & Rezaee, M. (2015). Studying the relationship between family, school and student cultural capital Academic success of pre-university Meraks female students. *Social Sciences*, 22(69), 258-293.
- Salehi Amiri, R. (2007). Concepts and cultural theories. Tehran: Phoenix Publication. 64-59.
- Smith, R., Spaaij, R., & McDonald, B. (2019). Migrant integration and cultural capital in the context of sport and physical activity: A systematic review. *Journal of International Migration and Integration*, 20(3), 851-868.
- Wirawan, H., Jufri, M., & Saman, A. (2020). The effect of authentic leadership and psychological capital on work engagement: the mediating role of job satisfaction. *Leadership & Organization Development Journal*.
- Wu, Q., Parker, M. L., McWey, L. M., & Ledermann, T. (2021). Couple satisfaction, depressive symptoms, and the therapeutic alliance: A systemic perspective. *Family process*, 60(2), 393-408.
- Zaghian, I., & Zaraeei, H. (2021). The role of the Islamic family lifestyle in the realization of the Iranian Islamic model of progress. *Islamic- Iranian Family Studies Journal*, 1(4), 1-18.
- Zeng, K., Li, Y., & Yang, R. (2022). The mediation role of psychological capital between family relationship and antenatal

طراحی و اعتبار سنجی الگوی خانواده متعالی با تأکید بر سرمایه فرهنگی و روان شناختی

depressive symptoms among women with advanced maternal age: a cross sectional study. *BMC Pregnancy and Childbirth*, 22(1), 1-9.

- Zoghi, L., Fatholahzadeh, M., & Solgi, M. (2022). Exploring the Effect of lived experience of the Iranian-Islamic lifestyle on the emotional atmosphere of the family from the perspective of young married women. *Islamic-Iranian Family Studies Journal*, 1(4), 42-57. (Persian).